

Avoim yhteiskunta ry – Toimintakertomus 2018

1. Yleistä

Yhdistyksen tarkoituksena on edistää avoimuutta keskeisenä yhteiskunnallisena perusarvona, tuoda yhteiskunnallinen päätöksenteko lähelle kansalaista sekä antaa kansalaisille entistä parempia mahdollisuuksia osallistua yhteiskunnalliseen päätöksentekoon.

Yhdistyksen erityisenä kiinnostuksen kohteena on avoimen lähdekoodin projekteista tuttujen mallien tuominen yhteiskunnalliseen toimintaan sekä joukkoistamisen mahdollisuudet. Avoimen lähdekoodin maailmassa avoimuus on oletusarvo eikä poikkeus. Lähtökohta kaikessa on, että kuka tahansa asiasta kiinnostunut voi osallistua tehtävien asioiden arviointiin ja niiden parantamiseen.

2. Toiminta

Yhdistyksen seitsemäs (7) toimintavuosi painottui yhteiskunnan avoimuuskehityksen seurantaan ja siitä käytävään keskusteluun erityisesti mahdollistamalla Faktabaari-hankkeen kehittämistä.

Yhdistys valitsi vuosikokouksensa ja hallitus järjestäytymisen yhteydessä 23.1. yhdistyksen Faktabaari-vastaavaksi Mikko Salon sekä toisaalta Faktabaarin toimituskunnan ja Salon yksimielisestä ehdotuksesta presidentinvaalihankeen vastaavaksi toimittajaksi Petra Piitulainen-Ramsayn. Presidentinvaalihanke toteutettiin Ilkka Vuorikurun toimittaman Faktabaarin laatukäsikirjan takaamasta metodologiasta tinkimättä vaikka vaalit tarkistettiin lopulta puhtaasti talkoopohjalta joukkorahoitushankkeen jäätyä tavoitteesta. Presidentinvaalit hankkeen aikana toteutettiin lisäksi lukuisia uusia lupaavia innovaatioita mm. joukkoistuksen osalta Faktabaarin vaalitenttien kisakatsomo Helsingin yliopiston Tiedekulmassa tutkijoiden ja yleisön kanssa sekä tehtiin toimitustiimin puolesta hyvän palautteen saaneita video- ja infograafikokeiluja. Tilaisuudessa lanseerattiin myös avoimeen lähdekoodiin pohjautuva tietoturvallinen toimitusalusta, joka herätti huomattavaa mielenkiintoa. Se myös todisti tarpeellisuutensa varmistaessaan julkaistujen tarkistusten teknisen integriteetin kun kesällä mm. yhteistyötahojemme julkaisualusta hakkeroitiin. Lisäksi Faktabaari teki merkittävän koulutuspanostuksen halukkaiden medioiden faktantarkistuskokeiluiden tukemiseen mm. Alma-median faktantarkistajia valmentamalla ja ohjaamalla heitä faktantarkistajien kansainväliseen avoimuusstandardiin (IFCN). Tutkimuspuolella Faktabaarin Severi Hämäri koordinoi ulkopuolisen riippumattoman tutkijan kanssa myös kaikkien faktantarkistusta toteuttaneiden toimijoiden tarkistusten avoimuusarvion, jonka tulokset julkaistiin 2.4. kansainvälisen faktantarkistuspäivän tilaisuudessa. Lisätietoja em tapahtumista löytyy Faktabaarin blogista.

Yhdistyksen kansainvälisesti merkittävin toiminta liittyi yhdistyksen ja Faktabaarin edustajan Mikko Salon valintaan avoimessa haussa ja ainoana suomalaisedustajana EU komission itsenäiseen korkean tason asiantuntijaryhmään ns. valeuutisten ja verkon disinformaation rajoittamiseksi. Yhdistys rekisteröityi tätä varten EU instituutioiden yhteiseen avoimuusrekisteriin ja sai huomattavaa mediajulkisuutta sekä kansallisesti että kansainvälisesti. Kyseessä oli luottamustehtävä jonka osalta Salon matkakulut korvattiin. Nimitys poiki lukuisia esiintymispyyntöjä sekä kansainvälisesti että kansallisesti. Vuoden aikana faktantarkistusta ja medialukutaitoa tuotiin vahvasti esille erityisesti EU-vaalien osalta, josta järjestettiin myös omia tilaisuuksia.

Kesäkuussa 2018 Yhdistys sponsoroi Faktabaarin kahden edustajan osallistumista Rooman kansainväliseen faktantarkituskokoukseen Global Fact V. Molempien osallistujien toteutuneista lento- ja majoituskuluista korvattiin kuitteja vastaan puolet.

Syyskuussa yhdistys tuki yhteismajoituskustannusten osalta Faktabaarin koulutusmatkaa Ruotsin vaaleja seuraamaan. Matkasta esitelmöitiin mm. huoltovarmuuskeskuksen mediapoolille ja sosiaalisen median vaikuttajille eri tilaisuuksissa.

Yhdistys osallistui myös Liikenne- ja viestintäministeriön vetämään mediapoliittiseen työryhmään sisältäen julkisen loppulausunnon mediapolitiikan kehittämistarpeista. Salo piti yhdistyksen puolesta esityksen ryhmän loppukokouksessa Ministerin johtaessa puhetta. Puheenvuorossa vedottiin valtiovaltaan ja mediatoimijoihin suomalaisen faktantarkistuksen pitämisestä eurooppalaisessa kehityksessä ja erityisesti EU-tason verkostoissa ajatellen erityisesti verkostossa toimitettavia EU-vaaleja.

Loka- ja joulukuussa yhdistys haki lisäksi Faktabaarille rahoitusta Koneen säätiöltä, MPTS:ltä, Eurooppatiedotukselta sekä Euroopan parlamentin Suomen tiedotustoimistolta EPAS - koulujen medialukutaitohankkeeseen. 10.1.2019 mennessä myönteinen osarahoituspäätös saatiin medialukutaitohankkeelle ja kielteiset Koneen säätiöltä ja MPTS:ltä. 2019 vaaliseurannan osalta tärkeä Eurooppatiedotuksen kansalaisjärjestörahoitus ratkeaa ennakkotietojen mukaan helmikuussa 2019. Rahoituksen lähteen ja määrät selvitetään kansainvälisen standardimme mukaisesti Faktabaarin verkkosivulla.

Yhdistys ei osallistunut Faktabaarin toimituksellisiin valintoihin tai varsinaiseen tarkistustoimintaan. Sen sijaan Faktabaarin blogissa julkaistiin useita puheenvuoroja yhdistyksen nimissä. Faktabaari #EDU medialukutaitohankkeesta päävastuuta kantoi yhdistys yhteistyökumppanien kanssa, siinä missä Faktabaarin toimitus tarjosi pedagogisilla faktantarkistuksillaan opetusmateriaalia ja uskottavuutta.

Faktabaari-hankkeen lisäksi yhdistys haluaa tarjota tukeaan myös muiden mahdollisesti tukea tarvitsevien hanke-aihioiden kehittelyä. Toiminta voi tapahtua sekä omien että muiden avoimella kentällä toimivien tahojen hankkeiden puitteissa.

2018 aikana tiivistettiin myös Faktabaarin myötä aloitettua verkottumista samanhenkisten kansalaisjärjestöjen ja muiden avoimuuden piirissä toimivien tahojen kanssa. Yhdessä suunniteltiin hankkeita mm. Open Knowledge Foundation - Finlandin (OKF) kanssa, jonka jäseniä on useita myös Faktabaarin kehitysryhmässä. Open knowledge Finlandin ja Faktabaarin kehityshankkeisiin kuulu mm. vaalivahti hanke, johon

liittyen yhdistys haki rahoitusta myös kansainvälisessä rahoitushaussa partnerinaan mm. Euractiv Foundation.

Lisäksi muidenkin avoimuustoimijoiden kanssa harkitaan resurssien mukaan yhteistyötä. Avoin yhteiskunta mm. tuki ja konsultoi OKF vetoista "Lobbaus läpinäkyväksi" -kampanjaa. Faktabaari ja Avoin yhteiskunta palkittiin Tietämisen vapauden päivänä arvostetulla Andreas Chydenius mitalilla. Palkintotilaisuudessa Faktabaari linjasi 4-vuotisen kehittämissuunnitelmansa kärjet.

Yhdistys jatkaa lisäksi jäsenistönsä kautta osallistumista tarkoituksensa mukaiseen avoimuus-keskusteluun sopivien sosiaalisen median palveluiden kautta. 2018 aikana arvioitiin erityisesti rahoitustilannetta informaatiohäiriöiden ja niiden vaikutusten vain lisääntyessä.. Yhdistyksen Internet-sivustoa www.avoinyhteiskunta.me päivitettiin. Sähköpostilistat jatkavat yhdistyksen sisäisen viestinnän runkona ja uusia listoja luodaan tarpeen mukaan.

3. Yhdistyksen talous

Yhdistys ei kerännyt vuonna 2018 jäsen- eikä liittymismaksuja. Yhdistyksen hallinnon kulut liittyivät PRH:n rekisteröintiin sekä Holvi Bankingissa olevan tilin kuluihin. Faktabaari projektin alla oleva EDU EPAS hanke sai 5000 euron avustuksen, joka käytettiin projektin mukaisesti. Lisäksi korvattiin yhdistyksen edustajien osallistumisia kehitystilaisuuksiin matkakulujen ja majoitusten osalta.

Yhdistyksen tase näyttää yhdistyksen omaisuudeksi 1188,54€, joka koostuu kokonaan aiempien tilikausien tuloksista. Yhdistyksen omaisuus on yhdistyksen nimissä olevalla Holvi Bankingin tilillä numero FI96 1112 3000 3901 84, jota hallinnoi yhdistyksen rahastonhoitaja.

4. Jäsenistö, hallitus ja kokoukset sekä tiedotustoiminta

Yhdistyksen jäsenmäärä oli vuoden lopussa 18. Jäsenmäärän kasvattaminen ei ollut yhdistykselle itsetarkoitus sillä yhdistyksen perusidea on nimenomaan avoimessa / vapaassa osallistumisessa jäsenyydestä riippumatta. Yhdistys on avoin uusille jäsenille.

Hallitukseen kuului vuonna 2018: Jaakko Helleranta (pj), Mikko Salo (vara-pj, sihteeri ja Faktabaari-hankevastaava), Antti Myllys (rahastonhoitaja), Ilkka Vuorikuru.

Yhdistyksen hallitus kokoontui vuoden aikana 3 kertaa. Yhdistyksen hanke- ja keskusteluryhmät kävivät verkkokeskustelua sekä tapasivat toisiaan erilaisissa julkisissa keskustelutilaisuuksissa. Faktabaarihankkeen työryhmä kokoontui presidentinvaalit hankkeen aktiivivaiheessa keskimäärin noin kaksi kertaa viikossa. Toimituksen operatiivinen sisäinen verkkotyökalu erotettiin Faktabaarin kehitysryhmästä toiminnan tehostamiseksi.

Yhdistyksen tiedotus hoidettiin sähköisesti hyödyntäen pitkälti yhdistyksen sähköpostilistaa ja Faktabaarin -ystävät jakelua. Yhdistyksen ja Faktabaari hankkeen tiedotuksessa hyödynnettiin Twitter- tilejä ja Faktabaari.fi sivustoa ja avointa Facebook-ryhmää sekä toimituksen operatiivista verkkotyökalua. Yhdistyksen verkkosivusto on www.avoinyhteiskunta.me